

ISSN 2663-9114

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ВІСНИК

Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

Випуск 5 (161)

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2019

ISSN 2663-9114

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВІСНИК

Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

Випуск 5 (161)

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2019

ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ СЕРІЇ «ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

Голова редакційної колегії		Chairman of the editorial board	
<i>Носко М. О.</i>	д-р пед. наук, проф., акад. НАПН України	<i>Nosko M. O.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine (Ukraine)
<i>Вільчковський Е. С.</i>	д-р пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України (Польща)	<i>Vilchkovskiy E. S.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresp. Member of the NAPS of Ukraine (Poland)
<i>Гаркуша С. В.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Harkusha S. V.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Горошко Ю. В.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Horoshko Yu. V.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Грищенко С. В.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Hryshchenko S. V.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Густавсон Н.</i>	д-р філос. наук, проф. (Фінляндія)	<i>Gustavson N.</i>	Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Finland)
<i>Давиденко А. А.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Davydenko A. A.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Дорошенко Т. В.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Doroshenko T. V.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Жила С. О.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Zhyly S. O.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Завацька Л. М.</i>	канд. пед. наук, проф.	<i>Zavatska L. M.</i>	PhD in Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Костиuchenko А. О.</i>	канд. пед. наук	<i>Kostiuchenko A. O.</i>	PhD in Pedagogical Sciences (Ukraine)
<i>Кузьменко Н. М.</i>	д-р пед. наук, доцент	<i>Kuzmenko N. M.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ukraine)
<i>Лазаренко М. Г.</i>	канд. пед. наук, доцент	<i>Lusarenko M. G.</i>	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ukraine)
<i>Лонг С.</i>	PhD з пед. наук (Ірландія)	<i>Long S.</i>	PhD in Pedagogical Sciences (Ireland)
<i>Матвійчук Л. А.</i>	канд. пед. наук, доцент	<i>Matviichuk L. A.</i>	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ukraine)
<i>Міненко А. О.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Minenok A. O.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Носовець Н. М.</i>	канд. пед. наук, доцент	<i>Nosovets N. M.</i>	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ukraine)
<i>Пліско В. І.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Plisko V. I.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Проніков О. К.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Pronikov O. K.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Савченко В. Ф.</i>	канд. пед. наук, проф.	<i>Savchenko V. F.</i>	PhD in Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Стрілець С. І.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Strilets S. I.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Терентьєва Н. О.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Tetentieva N. O.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Тимошко Г. М.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Tymoshko H. M.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Торубара О. М.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Torubara O. M.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Третяк О. С.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Tretiak O. S.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)
<i>Трояновська М. М.</i>	канд. пед. наук, доцент	<i>Troianovska M. M.</i>	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ukraine)
<i>Янченко Т. В.</i>	д-р пед. наук, проф.	<i>Yanchenko T. V.</i>	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)

Відновідальня за витиск кандидат педагогічних наук, доцент Бобир С.Л.

Заснований 30 листопада 1998 р.
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.)

Адреса редакційної колегії:
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Протокол № 5 від 27 грудня 2019 року)

Збірник наукових праць «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка»
затверджений як фахове видання України, в якому публікуються оригінальні теоретичні та експериментальні
роботи в галузі педагогіки (Серія: Педагогічні науки), відповідно до наказу МОН України № 528 від 12 травня 2015 р.

Асистент кафедри іноземних мов,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Б. Хмельницького
(Мелітополь, Україна) E-mail: kazminanatalya@gmail.com

Асистент секції з іноземних мов кафедри початкової освіти,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Б. Хмельницького
(Мелітополь, Україна) E-mail: karrissiamercado77@gmail.com

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Мета роботи – проаналізувати та з'ясувати ефективність розвитку соціально-комунікативних компетенцій при навчанні іноземної мови учнів початкової школи.

Методологія. Наявні дослідження дозволяють виділити протиріччя між визнанням значущості соціально-комунікативних компетенцій у вихованні особистості дитини як суб'єкта соціально-комунікативної діяльності та недостатньою розробленістю методичного інструментарію розвитку цих компетенцій відповідно до вимог державного стандарту початкової освіти. На основі цього протиріччя була сформульована проблема дослідження, яка полягає в пошуку умов розвитку соціально-комунікативних компетенцій дітей у початковій школі під час вивчення іноземної мови. На науково-методичному рівні актуальність обумовлена тим, що розвиток соціально-комунікативних компетенцій дітей вимагає нових підходів і форм роботи, відповідних вимогам гуманізації освіти. Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості.

Наукова новизна. Обґрунтовано і доведено ефективність організаційно-педагогічних умов розвитку соціально-комунікативних компетенцій учнів початкових класів: створення і підтримка соціокультурного предметно-просторового розвивального середовища, яке сприяє формуванню самостійності, вмінню робити предметний і життєвий вибір, відповідальності; володіння професійною компетентністю педагогами в галузі розвитку соціально-комунікативних компетенцій; у дослідженні зроблено оцінку розвитку соціально-комунікативних компетенцій на заняттях з іноземної мови, в основу якого покладені такі критерії, як взаємодія і співпраця з однолітками і дорослими.

Висновки. Поступовий розвиток соціально-комунікативних компетенцій у дітей початкової школи сприятиме підвищенню мотивації учнів, що значно вплине на покращення їхніх знань та вмінь і підвищить ефективність роботи вчителя.

Ключові слова: комунікативність, глобалізація, мотивація, соціально-комунікативна компетенція.

Постановка проблеми. Проблема розвитку соціально-комунікативних компетенцій у дітей важлива соціальна і психолого-педагогічна проблема, вирішення якої впливає на розвиток суспільства освіти. В останні десятиріччя у сфері шкільної іноземної освіти набули активного розвитку компетентнісний, комунікативний, діяльнісний, особистісно орієнтований та культурологічний підходи до навчання іноземних мов. Це об'єктивно зумовлено низкою чинників, пріоритетною серед яких можна вважати тенденцію на постійну глобалізацію та інтенсифікацію розвитку міжнародних контактів у різноманітних сферах життєдіяльності. Одним із визначальних виявів оновлення змісту навчання

іноземних мов у закладах загальної середньої освіти, який пов'язується з деякими змінами в стратегічних напрямках її розвитку, є переорієнтування змісту на компетентнісні засади. Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному закладі загальної середньої освіти надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються основи іншомовної комунікативної компетентності, потрібні та достатні для подальшого їх розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення початків іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь в аудіюванні, говорінні, читанні й письмі у межах програмних вимог.

В умовах соціально-економічних змін перед освітою поставлено завдання не просто дати вихованцям певний рівень знань, умінь і навичок за основними напрямками розвитку, а й забезпечити здатність і готовність жити в сучасному надскладному суспільстві, досягати соціально значущих цілей, ефективно взаємодіяти і вирішувати життєві проблеми. Процеси глобалізації суспільства, співпраця між країнами і народами з різними мовами та культурами вимагають суттєвих змін у володінні іноземними мовами.

Актуальність роботи. Значення розвитку соціально-комунікативних умінь стає очевиднішим на початковому етапі, коли відсутність комунікативних умінь ускладнює спілкування дитини з однолітками і дорослими, призводить до зростання тривожності, порушує процес навчання в цілому. Саме розвиток комунікативності є необхідною умовою успішності навчальної діяльності на початковому етапі, а також найважливішим напрямком соціально-особистісного розвитку дитини. На науково-методичному рівні актуальність обумовлена тим, що розвиток соціально-комунікативних компетенцій дітей вимагає нових підходів і форм роботи, відповідних вимогам гуманізації освіти. Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості.

Нові тенденції навчання у початковій школі, які пов'язані з упровадженням нової української школи, передбачають перегляд змісту, форм і методів роботи, створення педагогічних технологій, що відповідають вимогам. Ключова мета НУШ – це створити школу, яка сприятиме розвитку в учнів умінь застосовувати отримані знання у життєвих ситуаціях. Відтепер головне завдання для учнів українських шкіл вивчати не просто окремі предмети, але набувати так званих компетентностей, однією з перших серед яких є здатність спілкуватися рідною (якщо відрізняється від державної) та іноземними мовами. На основі наявних змін сформульована актуальність дослідження, яка полягає в пошуку умов розвитку соціально-комунікативних компетенцій у дітей початкових класів при навчанні іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна педагогічна практика спирається на психолого-педагогічні дослідження, які теоретично обґрунтовують сутність і значення розвитку соціально-комунікативних компетенцій у дитини початкової школи. В основі численних публікацій лежить концепція діяльності, розроблена О. М. Леонтьєвим, Б. Ельконіним, О. В. Запорожцем. Ґрунтуючись на ній, М. І. Лісіна, А. Г. Рузська, Т. О. Репіна розглядають спілкування як комунікативну діяльність [2; 4; 9].

С. Бондар подає таке визначення компетенції: «Компетенція – це здатність розв'язувати проблеми, що забезпечуються не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивною участю розуму, досвіду, творчих здібностей учнів», далі наголошує, що «...компетентність – це здатність особистості діяти. Але жодна людина не діятиме, якщо вона особисто не зацікавлена в цьому. Природа компетентності така, що вона може проявлятися лише в органічній єдності з цінностями людини, тобто в умовах глибокої особистісної зацікавленості в даному виді діяльності... Отже, цінності є основою будь-яких компетенцій» [1, 8–9].

У низці досліджень відзначається, що соціально-комунікативні вміння сприяють психічному розвитку дитини (О. В. Запорожець, М. І. Лісіна, А. Г. Рузська), впливають на загальний рівень її діяльності (З. М. Богуславська, Д. Б. Ельконін). О. В. Запорожець відзначає, що в процесі спілкування дитини з однолітками і дорослими відбувається інтеріоризація – перетворення засвоєваних способів дій, етичних цінностей, моральних норм та ідеалів у внутрішні досягнення дитячої особистості [2, 137]. Зміна ставлення до початкової школи спричинила перегляд змісту, форм і методів роботи, створення педагогічних технологій, що відповідають вимогам гуманізації освітнього процесу, особистісно орієнтованої моделі взаємодії дорослого з дитиною. Сучасні педагогічні технології спрямовані на забезпечення такого рівня розвитку дитини, який допоміг би їй усвідомити себе суб'єктом діяльності, відчуті психологічну захищеність [4, 56]. Дослідження зарубіжних науковців стосовно комунікативно орієнтованого навчання іноземної мови (І. Бім, Г. Китайгородська, Н. Гез, Ю. Пассов та ін.) висвітлюють цілі, засоби, інноваційні технології навчання іншомовного спілкування. Відповідні трактування особливостей комунікативної природи усного мовлення знаходимо у працях психологів, а саме: мета, завдання, методи навчання іноземної мови.

Характеризуючи стан вивченості проблеми стосовно початкової школи, слід зазначити, що в психолого-педагогічній літературі багато аспектів розвитку соціально-комунікативних компетенцій залишаються мало розробленими. Недостатньо розкритий зміст соціально-комунікативних компетенцій,

критерії та показники їх розвиненості у дітей початкових класів, не визначена послідовність включення молодших школярів у процес їх розвитку, форми організації діяльності дітей поза занять.

Мета статті – проаналізувати та з'ясувати ефективність розвитку соціально-комунікативних компетенцій при навчанні іноземної мови учнів початкової школи.

Методологія. У відповідності з поставленою метою було сформульовано такі завдання: розглянути форми, методи і прийоми розвитку соціально-комунікативних компетенцій у дітей початкових класів на заняттях з іноземної мови, визначити рівні розвитку соціально-комунікативних компетенцій у молодших школярів.

Організаційно-методичні фактори розвитку соціально-комунікативних компетенцій у дітей початкових класів на заняттях з іноземної мови, визначити рівні розвитку соціально-комунікативних компетенцій у молодших школярів. Її елементів вимагають застосування ситуацій, які моделюють «діалог культур» і які, на думку В. Л. Скалкина, У. Ріверс та інших вчених, у практичному плані є більш умотивованими і, відповідно, ефективнішими. Формування соціально-комунікативних компетенцій розширює можливості для раннього застосування автентичних навчальних матеріалів, що вимагає відбору соціокультурного лексичного мінімуму та розробки прийомів його засвоєння, аби мовлення учнів стало більш природним. Комунікативно спрямоване навчання іноземної мови вимагає урізноманітнення форм організації навчальної діяльності. При цьому перевага надається формам, які створюють таку мовленнєву ситуацію, коли кожний учень має можливість висловитись, проявити себе в комунікативному процесі. Найбільш цінними, з точки зору компетентнісного підходу, є індивідуальна навчальна діяльність, робота в парах, групах. Сучасні дослідники пропонують різні методи розвитку соціально-комунікативних компетенцій у дітей. Зокрема, Н. О. Короткова розкриває такі методи, як тематичне планування видів дитячої діяльності і мотивація з використанням дитячої художньої літератури [5, 128]. На її думку, формування соціально-комунікативних умінь будується на базі таких видів дитячої діяльності: ігрова, продуктивна, пізнавально-дослідницька, читання художньої літератури. Складання тематичного планування дозволяє об'єднати всі ці види дитячої діяльності і пов'язати з реальними подіями в навколишньому світі, будь то природні явища або громадські події. Тематичне поєднання видів діяльності може бути корисним для додання більшого інтересу життєдіяльності учнів, для подолання смислової «розірваності» освітнього процесу. Н. О. Короткова пропонує такі темоутворюючі фактори:

- реальні події, що відбуваються в навколишньому середовищі і викликають інтерес дітей (яскраві природні явища і суспільні події, свята, сім'я, друзі, домашні улюбленці);
- уявні події, описувані в художньому творі;
- події, спеціально «змодельовані» вчителем (внесення предметів, раніше невідомих дітям та ін.);
- події, що відбуваються в житті вікової групи [5, 130].

Найвні дослідження дозволяють виділити протиріччя між визнанням значущості соціально-комунікативних компетенцій у вихованні особистості дитини як суб'єкта соціально-комунікативної діяльності та недостатньою розробленістю методичного інструментарію розвитку цих компетенцій відповідно до вимог державного стандарту початкової освіти у новій українській школі. На основі цього протиріччя була сформульована проблема дослідження, яка полягає в пошуку умов розвитку соціально-комунікативних компетенцій дітей у початковій школі під час вивчення іноземної мови.

Наукова новизна – обґрунтовано та доведено ефективність організаційно-педагогічних умов розвитку соціально-комунікативних компетенцій в учнів початкових класів: створення і підтримка соціокультурного предметно-просторового розвивального середовища, яке сприяє формуванню самостійності, вмінню робити предметний і життєвий вибір, відповідальності; володіння професійною компетентністю педагогами в галузі розвитку соціально-комунікативних компетенцій; у дослідженні зроблено оцінку розвитку соціально-комунікативних компетенцій на заняттях з іноземної мови, в основі якої покладені такі критерії, як взаємодія та співпраця з однолітками і дорослими.

Результати дослідження. Комунікативна компетенція – це сфера вияву комунікативної функції мови (мовлення), яка, у свою чергу, охоплює не тільки здатність до обміну думок, але й потребу в контактуванні, обміні емоціями, налагодженні практичної взаємодії, а також метамовну функцію. Знання вікових закономірностей психічного розвитку молодшого школяра (6–9 років), а також закономірностей становлення форм і засобів спілкування допомагає побачити за процесом розвитку мовлення дитини загальний процес дорослішання особистості як цілісності, в якій через поведінку, свідомість, емоційно-вольову регуляцію нерозривно виявляється складний процес становлення особистості, розвитку комунікативних здібностей, що відображені в дитячому мовленні.

Результатом такого процесу має бути сформованість загальної компетентності дитини, яка включає сукупність ключових компетенцій і є інтегрованою характеристикою особистості. Загостреність проблеми прищепити дитині бажання вивчати іноземну мову, тому що це зумовлено потребами школярів. Основною метою навчання іноземних мов є формування й розвиток комунікативної культури школярів. Практичне оволодіння іноземною мовою. Спілкування як складна і багатогранна діяльність вимагає специфічних знань і вмінь, які дитина опановує в процесі засвоєння соціального досвіду, накопиченого попередніми поколіннями. Високий рівень комунікативності виступає основою успішної адаптації людини в будь-якому соціальному середовищі, що визначає практичну значущість формування комунікативних умінь з раннього дитинства.

Слід наголосити, що вчитель має створити сприятливі умови для практичного оволодіння мовою кожним учнем, вибрати методи навчання, які надають можливість кожному учневі виявити свою активність, і обов'язково враховувати вікові та індивідуальні особливості молодших школярів.

Методологічно важливою для нашого дослідження є проблема початку навчання іноземної мови, яка розглядається І. О. Зимньою, О. О. Леонтєвим, В. М. Плахотником, Г. В. Роговою, І. М. Верещагіною та іншими вченими. Узагальнення різних підходів показує, що вибір початку раннього навчання іноземної мови і відповідно формування комунікативних компетенцій (перший або другий клас) залежить значною мірою від рівня комунікативного розвитку учнів у галузі рідної мови [3, 126]. Комунікативний розвиток учня рідною мовою є опорою для формування комунікативної компетенції в іноземній мові. Адже цей процес, згідно теорії культурно-історичного розвитку психіки людини Л. С. Виготського, сприяє не тільки її психічному розвитку, але й засвоєнню дитиною відповідної національної культури. Ось чому, вслід за О. О. Леонтєвим, створення умов для соціалізації молодшого школяра слід розглядати як одне з вирішальних психологічних завдань раннього навчання іноземної мови і відповідно раннього формування комунікативних компетенцій в учнів молодшого шкільного віку.

Навчання дітей нерідної мови, яке пов'язується з відповідною культурою і соціальними цінностями, може і повинно слугувати могутнім засобом взаєморозуміння між різними націями.

Для дітей початкової школи спілкування включає знання того, що сказати і в якій формі висловити свою думку, розуміння того, як інші будуть сприймати сказане, вміння слухати і чути співрозмовника. Необхідно цілеспрямовано вести роботу з формування у дітей соціально-комунікативних компетенцій. Спільна з педагогом діяльність з формування навичок спілкування не тільки збагатить досвід дітей, а й здатна пом'якшити і навіть повністю усунути проблеми в спілкуванні у дітей надалі. Це, в свою чергу, сприятиме формуванню бажаної моделі дитячої поведінки.

Висновки. Ми проаналізували та з'ясували ефективність розвитку соціально-комунікативних компетенцій при навчанні іноземної мови учнів початкової школи. Таким чином, враховуючи все викладене вище, ми можемо впевнено стверджувати, що сприяння створенню ситуації соціального розвитку молодшого школяра засобами мови, що вивчається, суттєво підсилює мотивацію учіння та оптимізує процес раннього навчання основ англійської мови на міжкультурному рівні. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів іноземної мови буде успішною за умови комплексного забезпечення всіх складових навчального процесу, а саме: чіткого визначення цілей навчання, відбору відповідного змісту навчання, оновлення навчально-методичного забезпечення, добору ефективних методів, прийомів навчання і форм організації навчальної діяльності, відповідної професійної підготовки вчителя.

References

1. Бондар С. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. *Біологія і хімія в школі*. 2003. № 2. С. 9.
Bondar, S. (2003). Kompetentnist osobystosti – intehrovanyi komponent navchalnykh dosiahnen uchniv [Personality's competence – an integral component of learners' educational success]. *Biologhiiia i khimiiia v shkoli* [Scientific journal Biology and Pedagogy at school] No 2.
2. Запорожец А. В. Хрестоматія по возрастній психології. Москва: 2003. С. 135–138.
Zaporozhets, A. V. (2003). Khrestomatiya po vozrastnoy psykholohii [A Textbook of Age Psychology]. Moscow.
3. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. М.: Просвещение, 1991. 234 с.
Zimnyaya, I. A. (1991). Psikhologhiya obucheniya inostrannym yazykam v shkole [Psychology of teaching foreign languages at school]. M.: Prosveshchenie.
4. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении. Питер: 2009. 320 с.
Lisina, M. I. (2009). Formirovanie lichnosti rebenka v obshchenii [Formation of a child's personality in communication]. Piter.
5. Михайленко Н. Я., Короткова Н. А. Как играть с ребенком. 3-е издание М.: 2012. 176 с.
Mihaylenko, N. Ya., Korotkova, N. A. (2012) Kak igrat s rebenkom [How to play with a child]. M.: Prosveshchenie.
6. Рогова Г. В., Верещагина И. Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе: пособие для учителей. М.: Просвещение, 1998. 356 с.
Rogova, G. V., Vereschagina, I. N. (1998). Metodika obucheniya angliyskomu yazyku na nachalnom etape v sredney shkole [Methods of teaching English at a primary stage of Comprehensive school]: posobie dlya uchiteley. M.: Prosveshchenie.
7. Эльконин Д. В. Психология игры. М.: Педагогика, 1978. 304 с.
Elkonin, D. V. (1978). Psikhologhiya igryi [Psychology of a game]. M.: Pedagogika.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Авер'янова В. В.* кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови Гомельського державного університету імені Ф. Скорини
- Акулич Ю. С.* старший викладач кафедри англійської мови Гомельського державного університету імені Ф. Скорини
- Биконя О. П.* доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов Академії державної пенітенціарної служби м. Чернігова
- Барюк О. В.* кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та методики викладання іноземних мов Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Бобир С. Л.* кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики викладання іноземних мов Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Вовк О. І.* доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
- Водоріз О. С.* кандидат фізико-математичних наук, старший викладач кафедри фізики Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
- Волікова М. М.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальних та соціально-економічних дисциплін Криворізького металургійного інституту Національної металургійної академії України
- Ворохаєв О. А.* аспірант кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Гагіна Н. В.* кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету
- Гайдай Н. М.* викладач кафедри педагогіки та методики викладання іноземних мов Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Гордійчук С. В.* кандидат біологічних наук, доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін, проректор з навчальної роботи КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради
- Грудинін Б. О.* доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
- Дивнич Г. В.* кандидат наук з державного управління, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету
- Денгасва С. В.* кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті Житомирського державного університету імені Івана Франка
- Лудоладова А. В.* кандидат педагогічних наук, доцент, доцент Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
- Лудоладова О. В.* кандидат філологічних наук, доцент, доцент Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
- Дьяконенко Н.* кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
- Ільчєва І. Л.* кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна
- Кам'яніна Н. О.* асистент кафедри іноземних мов Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького
- Кірасьова С. С.* асистент секції іноземних мов кафедри початкової освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького

ЗМІСТ

<i>Авер'янова В. В.</i> ФОРМУВАННЯ РЕПРОДУКТИВНИХ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІ.....	3
<i>Акулич Ю. Є.</i> ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	8
<i>Биконя О. П.</i> КОНЦЕПЦІЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ.....	13
<i>Бирюк О. В.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКТИВНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	18
<i>Бобир С. Л.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ОСНОВІ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПІДХОДУ.....	23
<i>Вовк О. І.</i> ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ: ПРЕДСТАВЛЕННЯ МОВНИХ ЗНАНЬ.....	28
<i>Волікова М. М.</i> СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «КОМПЕТЕНЦІЯ» ТА «КОМПЕТЕНТНІСТЬ» В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ.....	37
<i>Ворохаєв О. А.</i> ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	44
<i>Гордійчук С. В.</i> УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНЬОЮ СИСТЕМОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	48
<i>Грудинін Б. О.</i> ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АВТОРСЬКОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛІЦЕЮ З ФІЗИКИ.....	53
<i>Дивнич Г. А., Гайдай Н. М.</i> ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ОСНОВІ МЕТОДУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗАВДАНЬ.....	62
<i>Дудоладова А. В.</i> ЦИФРОВІ РЕСУРСИ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	66
<i>Дудоладова О. В.</i> НАВЧАЛЬНА АВТОНОМІЯ СТУДЕНТА: З ДОСВІДУ РОЗРОБКИ КОМПЛЕКСУ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	70
<i>Денігасва С. В., Симойлюкевич І. В.</i> РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	74

<i>Казьміна Н. О., Кірсанова С. С.</i> РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	82
<i>Кирильчик Т. К.</i> ТЕХНОЛОГИЯ СЦЕНИРОВАНИЯ КАК СПОСОБ ОРГАНИЗАЦИИ РЕЧЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИКТ	87
<i>Кміть О. В.</i> МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	91
<i>Конотоп О. С.</i> РЕЗУЛЬТАТИ ЗРІЗУ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	97
<i>Король Т. Г.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО КОНТРОЛЮ В НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.....	101
<i>Кузьменко Д. О.</i> ПРОФЕСІЙНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ.....	105
<i>Лобковская Е. А.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАБОТЕ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	111
<i>Лось О. В., Гагіна Н. В., Литвин С. В.</i> НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В ПЛОЩИНІ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	115
<i>Любанец І. І., Круглякова Н. Н., Шило Е. В.</i> СУБТИТРЫ КАК СПОСОБ ВИЗУАЛИЗАЦИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ	121
<i>Любченко О. А., Дьяконенко Н. Л., Водоріз О. С.</i> РОЛЬ ЛАБОРАТОРНОГО ПРАКТИКУМУ ПРИ НАВЧАННІ ФІЗИКИ В ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	129
<i>Лягушин С. Ф., Соколовський О. Й.</i> ДЕДУКТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З ФІЗИКИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛАХ.....	133
<i>Матковська Н. В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ УСНОВОМОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ	138
<i>Місечко О. Є.</i> РОЛЬ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО КОНТЕКСТУ У ВИБОРІ ДРУГОЇ / ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ДОСВІД ВІТЧИЗНЯНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ.....	145
<i>Мосьян Н. В.</i> ДОСВІД ЄС ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦЕВЛАНШТУВАННЯМ ВИПУСКНИКІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ	153
<i>Павленко А. Е., Павленко Г. В., Строганова О. А.</i> ЖИЗНЕСПОСОБНОСТЬ ОСТРОВНЫХ ДИАЛЕКТОВ РЕГИОНАЛЬНОГО ЯЗЫКА КАК РЕСУРС ДЛЯ ЕГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ШОТЛАНДСКОГО ЯЗЫКА).....	157

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Друкується за рішенням вченої ради
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
Вип. 5 (161) / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка ;
голов. ред. М. О. Носко. Чернігів : НУЧК, 2019. 264 с. (Серія: Педагогічні науки)

Видання з 2019 р. є правонаступником фахових видань України «Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка» (1998–2010) та «Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка» (2010–2019). Зміна назв видання була викликана змінами офіційної назви ЗВО.

Публікації розміщуються в міжнародних репозитаріях даних *Zenodo* та *OpenAIRE*.

Наукове видання індексується в *Google Scholar*.

За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень відповідальність несуть автори.
Abstracts представлено в авторській редакції.

Технічний редактор

О. Єрмоленко

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 65-17-99
nuchk.tipograf@gmail.com

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.

Підписано до друку 27.12.2019 р. Формат 60x84 1/8. Друк на різнографі.
Обл. друк. арк. 29,29. Ум. друк. арк. 30,69. Наклад 150 прим. Зам. № 0015.

Віддруковано ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року
14035, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40
Тел. (0462) 972-664